

OBLIKOSLOVJE OJSTRICE NAD DRAVOGRADOM (z glasoslovnim orisom)

Govor Ojstrice spada h koroškemu podjnskemu narečju. Nosna samoglasnika ϵ in φ sta se pozno raznosnila, za ϵ in dolgi polglasnik je današnji odraz dolgi a . Razprava prikazuje glasoslovje, podrobno pa oblikoslovje tega obmejnega govora.

The Slovene microdialect of the village Ojstrica north of Dravograd belongs to the Podjuna dialect of the Carinthian dialect group. The nasal vowels ϵ and φ were denasalized at a late date, the present reflex of ϵ and the long schwa is a . The morphology, and to some extent the phonology, of this frontier microdialect are described.

0 Uvod

0.1 O podjnskemu narečju je pisalo več raziskovalcev¹, natančno sta ga raziskovala Tine Logar² in Pavel Zdovec³. V Republiki Sloveniji prištevamo k podjnskemu narečju govor Libelič in Ojstrice, mežiško narečje in severnopohorsko-remšniško narečje.

0.2 Ojstrica spada v krajevno skupnost in občino Dravograd. Izrazito hribovsko naselje z raztresenimi kmetijami na prisojnih južnih pobočjih Košenjaka (1517 m) ima kmetije razložene od 700 do 1020 m nadmorske višine. Sredi obsežnih gozdov je več kulturnih jas med Ojstriškim potokom, Boštjanskim potokom, Goriškim Vrhom in Sv. Duhom. Obsežnejše košenice in senožeti v višjih legah deloma zaraščajo. Dobro uspevajo rž, ječmen, krompir, v nižjih legah tudi pšenica in ajda. Močno je še razširjena domača peka rženega kruha, in en mlin na vodni pogon še melje. Iz tega pretežno agrarnega kraja odhajajo delavci na delo v Dravograd in na Ravne.

Cerkev sv. Janeza z obzidanim pokopališčem je bila zgrajena leta 1425. Število prebivalcev je od 1869 do 1971 padlo od 249 na 130; od teh je danes le 54 kmetov. Osnovnošolski pouk se je začel leta 1894; v novo podružnično šolo, zgrajeno 1969, hodijo otroci z Goriškega Vrha, Velke, od Svetega Duha in s Kozjega Vrha; število osnovnošolskih otrok upada: leta 1978 – 43 otrok, 1990/91 – 24 otrok.

Domačini imenujejo kraj tudi *Kimperk*, prid. *kimperški*, prebivalce pa *Kimperžani* (uradno *Ojstrica*, *ojstriški*, *Ojstričani*).

¹ Urban Jarnik, *Obraz slovenskoga narečja u Koruškoj*, Kolo, 1842, 41–57; Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika*, VII, *Dialekti*, Ljubljana, 1924; G. Neweklowsky, *Zur Erforschung der slowenischen Dialekte Kärntens*, SR 1979, 443–450.

² *Dialektološke študije XIV*, *Govor vasi Kneža pri Djekšah na Koroškem*, SR 1968, 395–412.

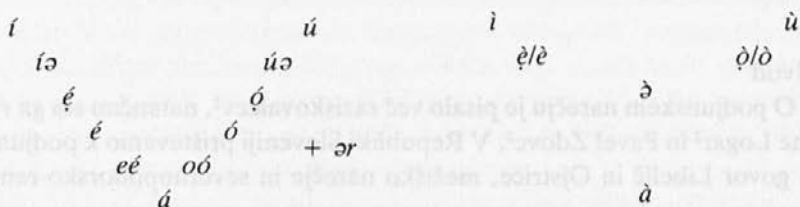
³ *Die Mundart des südöstlichen Jauntales in Kärnten*, 1972, 191 str.

0.24 **0.3** Ojstriški govor je izgubil tonemsko naglaševanje; jakostni naglas ni vezan na določen zlog v besedah. Kratki naglašeni samoglasniki se lahko pojavljajo v vsakem besednem zlogu. V svojem jezikovnem razvoju je govor opravil za slovenščino tipične naglasne prestave: premik psl. ckfl. proti koncu besede ter umik s kratkega zadnjega zloga proti začetku besede (umično naglašeni *e*, *o* in polglasnik so praviloma še kratki), umik dolgega ckfl. za zlog proti začetku besede (umično naglašeni samoglasniki so praviloma kratki). Govor pozna tudi premik z akutiranega zloga proti koncu besede: *bábica* > *babíca*. Skrajšani psl. akut v nezadnjih zlogih se je tu pozno podaljšal, zato imamo za staroakutirani jat drugačen odraz kot za stalno dolgi jat.

0.4 Fonološki sestav ojstriškega govora:

0.4.1 Dolgi naglašeni samoglasniki⁴   Kratki naglašeni samoglasniki⁵

⁴ Zapis samoglasniških fonemov je prirejen za tisk. Znak /´/ nad samoglasnikom pomeni mesto naglasa in hkrati dolžino, *íá*, *úá*, *eé*, *oó* so drseči enofonemski dvoglasniki; pri *eé* in *oó* je prva mora ožja, druga širša. Pika pod *e* in *o* označuje ozki izgovor, *é* in *ó* sta široka. Dolgi samoglasniki zastopajo psl. dolge akutirane in cirkumflektirane samoglasnike, tudi drugotno naglašene, govorijo pa se tudi v prevzetih besedah. Gradivo:

1. *gníva* 'njiva', *xodíli*, *hopíca*, *turkíja* : *mícen*, *tínki*; *kukújca*, *rúse*, *úra*, *žulóok*;
2. *bríazje*, *črúšna*, *sníah*; *líat*, *plíáč*, *šíast*; *kobíale*, *wíale*, *se je kadíawo*, *žíawo* (*íá* je odraz dolgega jata, dolgega etimološkega *e* in dolgega *i* pred *-le*, *-li*, *-wo*, *-wa*) *búəh*, *gwúəbek*, *kúas* 'koz', *múəč*, *s túəbo*; *cúə*;
3. *bedéli*, *jésti*; 'hrana', *mélem*, *zéle* (*e* je odraz staroakutiranega jata in novoakutiranega *e* v položaju pred sprednjim samoglasnikom); *bódi*, *góba*, *móka*, *ósom*, *wóla*, *nóswa*; *wóuk*, *mónzem*;
4. *dewét*, *glédam*, *pét*, *wréme*, *jézik*;
5. *boleéwo*, *breéza*, *dweéma*, *neéso*, *peéko*, *teéta* (*eé* je odraz staroakutiranega jata in dela novoakutiranih ter umično naglašanih *e*); *boóga*, *doóra*; *koóža*, *skoóda*, *koóš*, *oótrek*, *jegoóda* (*oó* je odraz drugo- ali tretjeumično naglašene *o* ter novoakutiranega *o*). V primerih *dówa*, *kómon*, *glédóli*, *spomenóli* (je *ó* odraz za psl. dolgi *a*).

⁵ Kratki naglašeni samoglasniki so odrazi psl. kratkih naglašanih samoglasnikov, novoakutiranih *e* in *o* v edinem zlogu, kratki so lahko tudi umično naglašeni samoglasniki; kratki *a* nastopa tudi za polglasnik in nosni *ə*; samoglasniški upad se kaže v polglasniku, nastalem iz *i*, *u*, *e*, *ě*. Pred zaporniki se skrajšata dolga *í* in *ú*. Gradivo:

1. *bík*, *túč*; *koríto*; *žíwet*; *čút*, *kúp*; *klúč*; *presúho*;
2. *dét*, *kmèt*, *kléti*, *sěno*; *kòš*, *stróp*, *kòsti*, *otròku*, *čròwo*;
3. *màš*, *bət*, *jəma*, *jəspa*, 'podstrešje'; *nəbi* 'midve', *wrəčt*, *lədi* 'ljudje', *jəne* 'junec', *pəle* 'potlej';
4. *tàt*, *zàčne*, *zàwərt*, *pàs*, *məgwa*, *màso*.

0.24 Sestav nenaglašanih samoglasnikov je enak knjižnemu, le nenaglašeni *eé* za jat se pojavlja kot posebnost, in sicer kaže na pozen naglasni umik za zlog proti začetku besede: *cváteew*, *boóleew*, *zóbeew* 'zabela'. Nenaglašeni *o* je ožji kot v knjižnem jeziku.

0.4.2 Soglasniški sestav⁶

Zvočniki

w/ú   *j/ĭ*
m   *n*
        r l

Nezvočniki

p   *t*   *k*   *č*   *c*
b   *d*   *g*
        s   *h*   *š*
        z   *ž*

1. Oblikoslovje

1.1 Samostalniška beseda

1.1.1 Samostalniki. – Ojstriški govor ima v ednini ohranjene vse tri spole, v dvojini in množini pa le moškega in ženskega. Dvojina je (kot v knjižnem jeziku) ohranjena v I/T in D/O, v R in M so množinske končnice. Posamezne končnice so pomensko bolj obremenjene kot v knj. jeziku, redukcija je minimalna, posplošujejo se končnice *-om*, *-eh*, *-ami* za oba spola v množini ter *-ama* v dvojini.

1.1.1.1 Moške sklanjatve imajo v ednini še podspol živost/neživost.

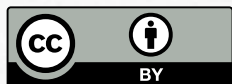
Sam. 1. moške sklanjatve se sklanjajo po vzorcu za nepremični naglasni tip:

<i>mĭn</i>	- $\emptyset$	- <i>a/ú</i>	- <i>u</i>	- $\emptyset$	- <i>u/i</i>	- <i>om/ú</i>
	- <i>i</i>	- <i>ow</i>	- <i>om</i>	- <i>e</i>	- <i>eh</i>	- <i>ami</i>
	- <i>a</i>		- <i>ama</i>			

Premični naglas imajo številni samostalniki: *jézik jezika*, *čwoówek čoweéka*, *jávor jewóra*, *jòpič jopíča*, *liómeš leméža*, *márlíč mərliča*, *oógrat ogróda*, *oótrek otróku*, *poógrep pogrěba*, *wěčer wečěra*. Kratki naglas z zadnjega zaprtega zloga dvozložnih besed se umakne za zlog na levo. Končniški naglasni tip se je po naglasnem umiku zenačil z nepremičnim; posplošita se imenovalniški osnovni *pàs*

⁶ Ojstriški soglasniški sistem se od knjižnega razlikuje v naslednjem:

1. Nezaokroženi *w* izgovarjajo pred samoglasniki, zaokroženi *w* pa pred soglasnikom ter na koncu besede. Zastopa pa praslovanski *u*, psl. *t* pred zadnjimi samoglasniki, *t* na koncu besede ali zloga ali pa nastopa kot proteza pred vzglasnim *u* in *o*: *wigret*, *wùkna*, *wsók*, *ówca*, *práv*, *pív*; *wùho*, *wógle*.
2. Mehki *l'* je otrdel: *klùč*, *wóla*, *zěmla*.
3. Pogost je jezičkov *r*.
4. Mehki *n'* se je med samoglasniki razvil v *j*, sicer pa je *n* : *kuhíja*, *črěšna*, *gníva*, 'njiva'.
5. Iz nenaglašanih zlogov *-li-*, *-wi-*, je lahko nastal *j*: *kéjko*, *wéjko*, *sprájla*, 'spravila'.
6. *il*, *dl*, sta ohranjena: *módlím*, *wádla*, 'vela'; jédva.
7. *-g* je prešel v *-h*: *bríəh*, *dóuh*.

0.24 diš: pàsa, diža; pàku pàkwa, stàbər stàbra. – Mešani naglasni tip je po drugem naglasnem umiku odpravljen, umično naglašeni samoglasnik pa je kratek:

núəs nòsa/nòsu nòsu nùəs na nosu pod núəsom/pod nòsu
 nòsi nòsow nòsom nòse nòseh nòsami
 nòsa nòsama

Tako še: múəst mòsta, líəs leésa, x lèsu;

Med premenami v osnovi so najbolj pogoste: kolikostna premena naglašene samoglasnika: *tič tíča, jùh júga, dèt deéda, škòf škófa, kròp kroópa, ràp rápa* 'rep'. Nekaj prvotno kratkih naglašeni enozložnih samostalnikov je v im. podaljšalo korenski samoglasnik, vendar ta ni več doživel istega glasovnega razvoja kot prvotno dolgi, zato so razlike v osnovah: *gráh gróha, kráj krója, práh próga, swát swóta*. Podaljšanje korenkega samoglasnika mora biti starejše od naglasnega umika za zlog na levo, zato se odrazi še kratki: *groóp gròbu, koóš kòšu, poóti pòda*. – Naglasne prestave niso potekale hkrati, zato se pri samostalnikih, ki imajo v rod. ed. dolžino, v D/M pojavlja kračina, v O pa je osnova ali enaka R ali I:

bùəx boóga x bògu boóga pər bògu z boógom
 bríəx breéga x brègu bríəx na brègu pod breégom
 núəs nòsa pod núəsom; koóš kòšu pot koóšom
 moóšt mòštu z moóštom; groóp gròba pod groóbm

Samostalniki z osnovo na *-r* v sklanjatvi osnovo daljšajo z *-j* (izjema so dvožložni samostalniki na *ə:* *bídər bídra, pàpər pàpra, weétər weétra*): *di-húrja, katárja, reéwarja*. Iz nemške koroščine je prevzeto daljšanje moških osnov na *-i, -a, -o* in *-l* z *-n-*: *Móri Mórna, Énci Éncna, Lùka Lùkana Lùkanov, Míha Míhana, Stánko Stánkana, Őto Őtana, Pául Páulna, Józł Józłna, ájhł ájhłna, čwěšpl čwěšplna, šíntłna, tiəhłna*. To daljšanje prevladuje pri imenih ter prevzetih besedah; danes se širi tudi k osebnoimskim osnovam na soglasnik: *Pép Pépna, Fránc Fráncna Fráncnov*.

Podaljševanje osnove z *-j* je redko: *Páuli Páulija/Páulna; dédi dédija* (*-i < -ij < -ej*), *s -t-* pa še redkejše: *Stánko Stánkota, Őčko Őčkota* (poleg pogostejšega *Stánkana, Őčkana*). Neobstojni samoglasniki so *ə* pred *r*, sicer še *o, u, i*: *cweédər cweédra, páwər páura, góboc, gópca, xwópoc, xwópca, koósoc koósca, štámoc štámca, žríəboc žríəpca; četərtok četərtika, pátok pátkca, píəsok píəska; štəpuh štəpha* 'vodnjak'; *brúəštik brúəška, podiəlik podiətkca*. – Govor ne pozna podaljševanja osnove z *-ov*. V roditeljski osnovi se pojavlja *-w-* iz *-t-*: *cíəgu cíəgwa, koótułkoóto koótuwa, pàkulułpàko pàkwa*. Premene po zvenečnosti so take kot v knj. jeziku, le *-g* se premenjuje s *-h*: *bríəh breéga, rúəx rògu*.

Samostalnik *òčal/òče* ima v vseh edninskih sklonih končnico *u* (*òču*), le v O tudi *-om*. Samostalnik *dan* ima dvojino enako množini, razlikujeta se le D in O.

0.24

dán dní dní dán dní dníam
 dní dní dníam dní dníah dněmi
 dní dneéma

Metatonirani O mn. je znan tudi pri samostalniku *otrok*: *oótrek otròku otròku otròku pər otròku* z *otroókom*; *otroóka otrúak otroókoma* A = I *otroókeh otroókama*; *otròci otrúak otroókom otroóke otroókeh otrúacmi*.

Premene končnic:

V edninskem rod. je posplošena nenaglašena končnica *-a*, razširjena pa je tudi nenaglašena končnica *-u* iz rod. ed. prvotnih *u*-osnov. Po Ramovšu (1952, 38) nastopa končnica *-u* pri enozložnih *o*-jevskih osnovah na trdi soglasnik, naglašeni samoglasnik mora biti dolg in cirkumfektiran. V ostriškem govoru je *-u* tudi pri nekdanjih mehkih osnovah, pri dvozložnem *oótrek*, in *-u* je možen tudi v zvezi s predlogi: *bròdu, dròbu, gròbu, kòšu, lèdu, lèsu, màhu, mèhu, mòstu, móštu, òču, otròku, pòdu, pwòhu, rògu, smèhu, stòwu, stròku, stròpu, wànu, wòwu, wòzu, zòbu, zwònu, žòku, 'nogavica'*. Za označevanje živega se ta končnica pojavlja tudi v tož.

V daj. ed. je nenaglašeni *-u* edina končnica: ta prevladuje tudi v mestniku, lahko pa se pojavlja v O, kjer je končnica sicer *-om*; tako zlasti pri tistih samostalnkih, ki imajo v rod. končnico *-u*. Vzrok za to posploševanje vidim v izenačenju O ed. z M v moški prid. sklanjatvi. V mestniku ednine je živa tudi končnica *-i*, sicer znan v sosednjih severoštajerskih govorih, in sicer pri hišnih imenih (ta ostajajo nespremenjena, četudi se priimki spreminjajo): *pər Andréniki, Brajéli, Gólarji, Stréuci, Kórži, Pétərči*. V O mn. imajo končnico *-mi* redki samostalniki: *z otrúacmi, vólmi, dněmi*.

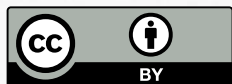
2. moške sklanjatve govor ne pozna, ker se osnove na *-a* podaljšujejo z *-n* in se sklanjajo po 1. skl. 3. sklanjatve govor nima, pač pa 4.: m: *tə mwódi təga mwódiga*; ž: *ta mwóda te mwóde*; s: *te mwóde təga mwódiga*. Sam. moški ima rod. mn. *móškov*.

1.1.1.2 Ženske sklanjatve so štiri

V 1. žensko sklanjatve grede samostalniki s končnico *-e* v R ed. in *-ø* v R mn., torej tudi tipa *brítow, móti*. Naglasni tip je prevladal nepremični, torej ni premičnega, končniškega ali mešanega naglasnega tipa. Sklanjatveni vzorec je naslednji:

<i>líp</i>	<i>-a</i>	<i>-e</i>	<i>-i</i>	<i>-o</i>	<i>-i</i>	<i>-o</i>
	<i>-e</i>	<i>-ø</i>	<i>-am</i>	<i>-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-ami</i>
	<i>-i</i>		<i>-ama</i>			

Tako se sklanjajo: *noóga, peéta, deéska, màgva*. V daj. mn. je končnica *-om* posplošena iz moške, *-eh* pa iz žaimenske sklanjatve. V rod. mn. so osnove z dolgim *o* in jatom metatonirane: *noóga núah, koóža kúəš, roóža rúəš, koósa*

0.24 *kúas, koóza kúas, koópa kúap*; tudi *rəkalrəka, rək, sməreéka sməriək*.
 Nezvočniški soglasniški sklop se olajša z neobstojnimi *o* ali *e*: *móčka móčok, grúška grúšek*. V 1. ženski sklanjatvi najdemo tudi posamezne sam., ki so v knj. jeziku srednjega spola, v ednini le posamezne, v množini pa je prehajanje nepodaljšanih osnov posplošeno: *reébra reébre, líate, jétre, plúče, úste*; pa tudi *jósle, pórse, sàne* iz knjižne 2. ž. skl. – Sam. na *-ev* se sklanjajo po 1. ž. skl.: *brítow brítwe* z *brítow, ciərkow ciərkwe* za *ciərkwo* (*-əu* se labializira v *-ow*: *brėskow, búkow, mwóčow*). Sam. *hči* posplošuje neimenovalniško osnovo *čtəra*; *máti* se sklanja s pomikom nekdanjega akuta: *móti matére matéri mótər matéri móterjo*.

Po 2. ženski sklanjatvi sklanjamo samostalnike, ki imajo v rod. ed. končnico *-i*. V nepremičnem naglasnem tipu so končnice enake knjižnim, le v D mn. je *-om*, M mn. pa *-eh*. Premični naglas ima malo samostalnikov: *jěsn jesiəni*, končniškega naglasnega tipa govor ne pozna. Mešani naglasni tip:

<i>nùəč</i>	<i>nòči</i>	<i>nòči</i>	<i>nùəč</i>	<i>nòči</i>	<i>nočjó</i> ;
<i>nòči</i>	<i>nočí</i>	<i>nòčom</i>	<i>nòči</i>	<i>nòčeh</i>	<i>nočmí</i> ;
<i>nòči</i>		<i>nòčma</i>			

Tako še: *múəč, mòči, kúəst kòsti, píəč pèči, klíət klèti, gós gósi, pést pèsti, dwán dwáni*. Sam. *kri* se sklanja takole: *krí kórwi* s *kərwjó*, *duri* pa *duri duri dúrom duri dúreh dúrmi*.

Samostalnikov 3. ženske sklanjateve je malo, najdemo jih le med prevzetimi besedami tipa *Mici, Ízabel*; za priimke brez imen so znani feminativi s posebnimi priponskimi obrazili. V 4. sklanjatev gredo sam. besede tipa: *ta mlóda, ta rájna*.

1.1.1.3 Samostalniki srednjega spola ohranjajo svoj spol le v ednini; v dvojini in množini se sklanjajo po ženskem sklanjatvenem vzorcu, le tisti s podaljšano osnovo na *-t* in *-n* postanejo v dvojini in množini moškega spola. Vzorec za sklanjatev:

<i>kópit-o</i>	<i>-a</i>	<i>-u</i>	<i>-o</i>	<i>-ul-i</i>	<i>-om</i>
<i>kópit-e</i>	<i>-ø</i>	<i>-om</i>	<i>-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-ami</i> ;
<i>kopit-i</i>		<i>-oma</i>			

ali:

<i>žrèbe</i>	<i>-áta</i>	<i>-átu</i>	<i>žrèbe</i>	<i>-átu</i>	<i>-átom</i>
<i>žrebáti</i>					
<i>žrebáta</i>		<i>-átoma</i>			

Po vzorcu *kópito* se sklanjajo samo edninski samostalniki: *drítəwje, brítəzje, búkowje, dežówje, droóžje, gərmówje, jéwšje, koréje, kaméje, leskówje, pečówje, smúəlje, wùpje, urtəsje*. Po vzorcu *žrèbe* se sklanjajo: *píše pišáta*, mn. *píšati, màče, žwəne, jəne, téle*. Samostalniki: *wúho, père, jáice, dèkle* podaljšujejo osnovo s *-t* in se v dvojini in množini sklanjajo po ženski sklanjatvi. Z *-n* podaljšujejo

vo le *seéme semána*, mn. *séamani*, *jéme imána*, mn. *imáni*, *vreéme vremána*; za *vime* poznajo izraz *wimčič* < *vimčič*. Tudi s -s- podaljšane osnove prehajajo v dvojini in množini med samostalnike ženskega spola: *drèwo drewíasa*, dv. *drewíasi*, mn. *drewíase*; *nèbo nebíasa*, mn. *nebíase*; *tèwo telíasa*, *òko očíasa*, dv. *očíasi*, mn. *očíase*, *črèwo črewíasa* 'trebuh', *čríawa čríawe* 'črevo'. Samostalnik *tla* se uporablja le v nekaterih predložnih zvezah: *nátle*, *naklîax*, *po klîax*.

Po 3. sklanjati v se sklanjata *jésti* in *píti* v pomenu hrana in pijača: *Na mízi je doóre jésti pa píti*. Po glasovni podobi se ločita od nedoločnika: *jást*, *pæt*.

1.1.2 Samostalniški zaimki

1.1.2.1 Osebni zaimki so doživeli več posebnih razvojev. Navedene so naglasne in naslonske oblike: *jás mðne mðn(i)* R *mðn(i) máno*, *me mi me*; *míłmi* (ž *nðbe*) *nás nám* R *pør nás/pørnas nómi*; *nðbalnðbadwó* (ž *nðbilnðbidwíð*) *nóju nóma* D D; *tí tébe tébiltèbi* R D *túəbo*, *te ti te*; *wíłwi* (ž *wəbe*) *wás wám* R R *wómi*; *wəbal wəbadwó* (ž *wəbilwəbidwíð*) *wóju wóma* D D; *ònl'an* *jágajjeéga jèmu* R D *jíəm*; *ga mu ga*; *àna jé jéj jó jéj jó*, *je ji jo*; *wðne* se sklanja kot *ðn* ali kot kazalni zaimek: *woníəga*; *wðni jìh jìm jé:ljìh jìh jíəm*, *jìh jìm je*; *wònadwó* (ž *wonidwíð*) *jój jeéma* R D D. – *seébe seébi* R D *súəbo*, *se si se*. Navezne oblike so: *záme záte zájgalzájolzáje*; *záse*.

Orodnik *túəbo*, *súəbo* je nastal iz *təbq*, *səbq*. V dvojini je *-ba* nastal iz *dva*. Pod vplivom 1. ženske sklanjatve imamo v dvojini obliki *nəbi*, *wəbi* in v množini *nəbe*, *wəbe*. Zveza s števnikom *dva* je ob krnu *-ba* zrahljana in vzpostavlja se zveza *nəbidwíə*, *wəbidwíə*; *ž jíəm*, *ž jíəm*, *jeéma* so naslonjene na sklanjatev kazalnega zaimka z odrazi za stalno dolgi oziroma staroakutirani jat. V svojilnem pomenu se uporablja rodilniška oblika *já* < *nja*; v obliki *jága* lahko slutimo ostanek starega rodilnika. Za knj. *njiju* je oblika *jój* < *júəju* < *njuju* < *njiju*; *nju*.

1.1.2.2 Vprašalna zaimka imata naslednjo sklanjatev: *dúəj koóga kòmu* R *kòmu kúəm* oz. *kółkój čéesa čəmu* / *čəmlčíəm číəm*. Za psl. *kъto imamo po analogiji s *kъda izhodiščno obliko *kdo* > *gdo* > *do* + *j* > *dúəj*; dajalniška oblika se je posplošila tudi v meštniku. V zlogu pred *-m* polni vokali lahko oslabijo v polglasnik.

1.1.2.3 Oziralna zaimka *gdúər* in *kór* se slišita zelo redko; oziralni zaimki so izpeljani iz vprašalnih s sprevrženjem: *Dúəj je prəšo pobírati jájce*, *je mər pa mòdliti*; *Kój smo mēli*, *smo dáli*.

1.1.2.4 Nedoločni, nikalni, mnogostni, poljubnostni, drugostni in celostni zaimki so naslednji: *neédi* 'nekdo', *neéka*; *níšər níkúəgar*, *nəč níčíəsar* poleg *kórkàj*, *nəčkàj*, *kór kéka*; *nobédə*, *mówodúəj mówokàj*, *weéčdúəj weéčkàj*, *mársikàj*; *dúəj*, *kàj*: *A ti je dúəj pomógawv*; *Gospodór pa ni ji dáw kàj písati*. Prim. še *drúgi drújgalàđđrújga*, za *àđđrúgem*; *wàs usà usə*, *obólòbadwó*.

1.2 Pridevniška beseda

1.2.1 Pridevniki zaznamujejo lastnost, svojino, vrsto in količino. V ednini imajo posebno končnico za srednji spol *-e*, nastalo po strnitvi iz *-oje*, *-eje* v določni pridevniški obliki: *líəp líəpa lépe*.

0.24 1.2.1.1 Sklanjatveni vzorec za pridevnike m. oz. s. in ž. sp.:

<i>súh-ø/-e</i>	<i>-iga</i>	<i>-emu</i>	I/R	<i>-em</i>	<i>-em;</i>	<i>súh-a -e -i -o -i -o</i>
<i>súh-il/-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-em</i>	<i>-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-emi</i>	
<i>súh-a/-i</i>		<i>-ema</i>				

Rodilniška končnica *-iga* je znana tudi v severnoštajerskih govornih v Dravski dolini; orodniška končnica *-em* je enaka mestniški kot v zaimenski sklanjatvi člena *tə* in kazalnega zaimka *šəti*. Tudi v dvojini in množini so prevladale končnice z jatom.

Najpogostejši lastnostni pridevniki v ostriškem govoru: *búərn* 'boren, slab', *búəs*, *moočŋ*, *jázŋ*, *špíčast*, *ráwn*, *kríw*, *cótow*, *wàjek wàhka*, *deésŋ*, *léwi*, *màjek mähka*, *dəbər doóra døre*, *təžek*, *uréč*, *swóp*, *drəbŋ*, *mwót*, *stár stóra støre*, *swádek*, *kísew kiseéwa kiseéle*, *tòmŋ*, *bəun*, *zdráw*, *ríədok*, *poóžŋ*, *zgúədŋ*, *díwji*, *bréja*, *slíəp*, *gwúh*, *krúmpast*, *púkwest*, *wəmpast*, *žíwčŋ*, *mərzow*, *toópow*, *hút*, *súh*, *ləp ləpa ləpe*, *màdu mādwa* 'medel', *bíəw bíəwa bíəle*, *čərn*, *əjájw*, *síw*, *pwáw pwáwa pwále*, *ərdéč*, *zelèn*, *kùmšŋ*, *pómetŋ*, *kríglaw* 'hripav', *narét* 'narejen', *zamlíət*, *obút*, *obləčŋ*, *žégnan*, *opstəkan*, *gərcəw*, *wodeničŋ*, *napíhjen*, *razdórt*, *ríəzan*, *zalüblen*, *pokoópan*, *zwúšen*, *zabíəlen*, *wóln*, *hín* 'mrtev', *žeráč* 'žareč', *lesíəŋ*, *želeézŋ*, *hoódŋ* 'lanen', *jestənow*, *čríəšnow*, *grúšow* 'hruškov', *hójow*, *sməwəw* (óli), *sməríəkow*, *ríəpŋ*, *səŋčŋčŋ*, *jóbočŋ*, *büčŋ*, *plehównatŋ*, *inatŋ* 'inast', *íwnatŋ*, *swómətŋ* 'slamnat', *pərtəén* (kwabósa), *tówst*, *šúrek šroóka šrəki* (mn.), *wəzok*, *dəwh*, *krótok*, *tínki*, *míhŋ*, *móli*, *wéjki*, *wísek*, *wisoóka wisəke*, *wisəki* (mn.).

Svojljni pridevniki se tvorijo s priponskimi obrazili: *-ow -awa -awe, -in -ina -ine*: *Ōŋčow Ončawa Ončawe*, *Pétərcəw Pétərčawa Pétərčawe*; tako: *Poógačawa Jérčka*, *Kúəsawe dékle*, *áčina wóla*; *Wídine oučle*. Svojina se lahko izraža tudi s svojljno pripono *-j-*: *Čərnoglav+j+a > Čərnogláula Wíka*, *Mihél+j+i > Mihél(j)i Ánzi*. Svojljni pridevnik se sicer tvori iz podaljšane osnove: *Fájdl Fájdlŋa Fájdlŋow*, *Məri Mərna Mərnəw*, *Lúka Lúkana Lúkanəw*.

Vrstni pridevniki: *príədŋ*, *zódŋ*, *spúədŋ*, *sríədŋ*, *kúənski*, *cəklški*, *kúrji*, *ójstərški*, *túrski*, *krížow* (*pót*), *koótərní* (*keédŋ*) 'kvatrní', *gúərn* (*weétər*), *júžŋ*, *rápŋ* (*gníwa*), *wəšŋ*, *sríədŋ*, *pájsji*, *məški*, *líški* 'človeški', *mərtwáški*, *pawərski*, *swowénski*, *níəmski*, *Grúəblški* (*Cénc*).

1.2.1.2 Stopnjevanje. Lastnostni pridevniki tvorijo primernik z obrazili *-ši, -jil-i, -ejši*, presežnik pa z *naj-* + člen določnosti *ti* + primernik. Največjo ali najmanjšo stopnjo določene lastnosti lahko pomeni tudi primernik s členom določnosti: *mwót mwójsi nájtimwójšiltə mwójši*; *ləp gúərsi nájti gúərsiltə gúərsi*; *míhŋ máj(n)ši nájtimáj(n)šiltə máj(n)ši*, *wísek wíši*, *šúrek šršši*, *nízok níži*, *wəzek wóžilwóžji*, *krótok króči*, *wéjki < veliki wáciil*; *wàjek wažéji* 'lažji', *stár staréjšilstórši tə stórši*. – V govoru je zelo pogostno opisno stopnjevanje z *bòl nájbdəl*, *màj nájməj*. Pridvignjeno stopnjo tvorijo s prislovom *čúdnə* v pomenu 'zelo', pa tudi s predponami, npr. *pre-*: *čúdnə mícen*, *premícen*, *prewəzok*, *presúh*.

0.24 Z obrazili tvorjena primernik in presežnik sta posplošila obliko na -i za vse tri spole, zlasti kadar pridevnik opravlja vlogo povedkovega določila. V poudarjenem stavčnem položaju uporabljajo presežnik z *nājti/nājto* in primernikom, v drugih položajih pa le člen določnosti in primernik v superlativnem pomenu. Nekaj zgledov: *Lénc je biu mwójši kàk nòš áti*; *Líza je bōwa ta mwójši*; *Jás, ta stórši, sm ostówa doóma*; *Bwà je ta wáči gnúəjwoóža*; *Mica je stórši od mène*; *Je prðšwa na staréjši žénska*.

Priponska obrazila -ok, -ek, -ik pri stopnjevanju z obrazili odpadejo: *nízok níži*, *wózok wóži*, *krótok króči*, *wàjek wàžéji*, *šúrek šírši*, *wísek wíši*, *wéjki wáči*.

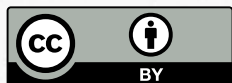
1.2.1.3 Določnost. Pridevniki določnosti in nedoločnosti ne ločujejo s svojo obliko. Za določnost uporabljajo pred pridevniško besedo člen *təta ta te* in ga tudi sklanjajo; člen *en* pri samostalniku označuje nedoločnost in se sklanja. Primeri: *te tínke kwabóse*, *s tem srfədnem*, *s tem wéjkiem*, *s tem míhnem zvònom*, *ta wáči dwó*, *tə wáči púəp*, *šəti tə mwódi*, *tisti tə stóri so prájli*.

1.2.1.4 Naglas. Najpogostejši je nepremični naglas na istem zlogu tako pri tvorbi oblik za spole kot pri sklanjatvi in stopnjevanju. – Premični naglas se pojavlja na umično naglašenem prvem zlogu pri pridevnikih moškega spola v ednini tipa: *kíseu kiseéwa kiseéle*, *šúrek šroóka šroke*. – Da je govor poznal mešani naglasni tip, kažeta kakovost in kolikost umično naglašenega korenskega samoglasnika v obliki za srednji spol v ednini ter v vseh sklonih za moški spol v množini: *líəp líəpa lèpe*, mn. *lèpi lèpeh*; *súh súha sùhe*; mn. *sùhi sùheh* (ž. sp. *súhe*); *dóbər doóra dòre*, *dòri dòreh* (ž. sp. *doóre*).

1.2.2 Pridevniški zaimki

1.2.2.1 Osební svojilní zaimki se sklanjajo po pridevniški sklanjatvi: imenovalniška osnova se lahko pojavlja poleg roditeljskega tudi v D, M in O ed.: *múəj múəjga múəjmulmoójemu o múəjmulmoójem z múəjmulmoójem*: oblika za ženski spol je *moója*, za srednji pa *mòjel/múəje*; v im. mn. je umično naglašeni o še kratek: *mòji*, *mòje*. Podobne oblike imata tudi zaimka *twúəj* in *swúəj*. Za 3. os. ed. imamo oblike *jegów/negów -a, -e jén/jéjn*, v dvojini in množini pa *nójn*, *vójn*, *jójn* oz. *nóš*, *wóš*, *jəhn*.

1.2.2.2 Kazalni zaimki so *šəti šəta, šəte, tisti tista tiste, wùni/wòni/ùni, štók štóka štóke/tók tóka tóke*. Štekanje je znano tudi pri prislovih: *štə, štəm 'tam'* in 'zadnjič'. Sklanjatev je pridevniška. Zaimek *šəti* se uporablja v poudarjenem stavčnem položaju, sicer se pa uporablja *tisti* v pomenu 'ta': *Šəte swəne nima zdráveh čríəw*; *Šəta mó pa štóke špičaste koleéne*; *W šətem kéədnú je bōwo*; *Šəte je twúəje*; *Smo méli wsə pokrəwsane šəte kòsti*; *A tiste še niste čúli?*; *Tiste je pa ríəsnə bōwo*; *Tiste sm pa wédeew*; *Je pa čúdnú tiste rěči*. Tudi *štók* se uporablja le v poudarjenem položaju: *Štóká čúdna wíha je bwà*; *Po štókem snègu hódimo*; *Mójo tóke ráwne púəlje*; *Čósi je bōwo tóke deéwo*. Ostanke kazalnega zaimka *sъ si se* so ohranjeni v prislovih: *sàntər, sàntre, sàm, gərsa, dóusa, wùse, nàs 'danes', líətos*.

0.24 **1.2.2.3** Vprašalni vrstni zaimki so *kíəri kíəra kíəre*, lastnostni *kók kóka kóke*, vprašalni čigáw čigáwa čigáve. Okrepitevene pripone -šen govor ne pozna.

1.2.2.4 Pridevniška oziralna zaimka sta *kíəri* in *ko 'ki'*. Vloga oziralnega zaimka *ki* opravlja tudi *kàk*: *Pəle je pa mēw èno, ko je prē pər fájmoštru bòwa za kúharco; Tísta, ko je bòwa negówa čtəra, jé pa ní dāw kór kaj písati; Kàpərc je pa sməreékow, ko ot smərtək dōw naleti; Pər Poógači, kàk je nōš sóset, so triji púəbi umərlí.*

1.2.2.5 Nedoločni, mnogostni in vseobsežnostni pridevniški zaimki so: *níəki 'nekateri', mówokíəri, weéčkíəri, mársikíəri, usók, wàs usà usə*.

1.2.3 Števniki

Glavni števniki so: *èn/èdñ éna ené*, sklanja se po pridevniški sklanjatvi. Za dva: *dwó dwíə dwíəx/dwúəjeh dweémaldwíəma*; v rodilniku je še ohranjena osnova *dvoj-*, le končnica je prevzeta po prid. sklanjatvi; v D in O pa nastopata vzporedno obliki s staroakutiranim in stalno dolgim jatom. Za 'tri' in 'štiri': *tríji, štírji* za moški spol in *trí, štíri* za ženski spol; v sklanjatvi se osnova ohranja: *tríjeh, štírjeh*; dalje: *pét pèteh, štást šèsteh, sédom sèdmeh, ósom òsmeh, devét dewèteh, desét desèteh, àdnejst, dwónejst, dwójst, àdndwójst, tríəseti, stúə stúəjex, táužnt*.

Vrstilni števniki imajo pred seboj sklonljivi ali nesklonljivi določni člen *tə*: *tə pərvil/drúgíl/tréjtíj/štərtí/četərtí...* Med ločilnimi števniki se uporabljata le *dvúəj* in *trúəj* kot vrstna in količinska: *dvúəji otròci, dvúəje otrúək*. Množilni števniki se tvorijo s pripomo -əñ: *enúəjn, dwúəjn, trúəjn*, z besedama -*kratn* in -*bart* (nem. *Fahrt*): *nobárt, pərwobárt, stúəbórti* (prislov); *dwíəkrátn*.

1.3 Glagol

1.3.1 V ostriškem govoru pozna glagol vse oblikotvorne in oblikospreminjne vzorce kot v knjižnem jeziku; narečne so le premene korenskih samoglasnikov zaradi metatonij, naglasnih umikov in pomikov ali zaradi posploševanja ene izmed osnov.

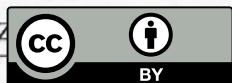
V sedanjiški spregatvi je v 1. osebi dvojine osebilo -*ma*, v 2. in 3. osebi dvojine -*ta* in v 2. osebi množine -*te* tudi pri brezpriponskih glagolih. V velelniku se je posplošila edninska naglasna oblika tudi v dvojini in množini.

1.3.2 Neosebne glagolske oblike.

1.3.2.1 Nedoločnik je bil dolg, z obrazilom -*ti* (ali -*i* za č). V hitrem govoru se je končni -*i* večinoma obrusil do niče stopnje. V nedoločniku so ohranjene sledi naglasnega umika s končnega kratkega zloga: *nèst, prèst, prət, uzèt, rást, pást*. Obrazilo -*ti* (-*t*) se analogno vnaša tudi v glagole tipa reči: *rèčt, lèčt*; v sklopu *tret* se -*re-* premenjuje v -*ri-*: *drit, žrit, mrit*, v skopu *tlèč* pa se -*le-* premenjuje v -*lə-*: *oblèčt, wlèčt*; pri glagolih s pripomo -*ova-l-eva-* in -*uje-* se sedanjiška osnova posploši tudi v nedoločniku: *opsekúwat, obrežúwat, prepíšuwat*.

1.3.2.2 Namenilnik. Razlika med nedoločnikom in namenilnikom izginja; redki glagoli imajo posebno namenilniško obliko z odrazom za dolgi cirkumflektirani samoglasnik: *grəm mlíəst* proti *tríəba je mleést, žəni póst – ne smíə pást žvínə; púəj hcót – ne smíə hcát, grəm spót – ne spát*.

0.24 1.3.2.3 Deležniki na *-č* in *-ši/-vši* so redki, npr.: *žeráč, bíwši, prav tako deležja na -e*, npr. *grěade*: deležniki m. sp. na *-l* se po naglasnih tipih razvrščajo takole: naglašeni *-áw*: *djáw, oráw, bráw, tkáw, sjáw, dáw, wzáw, objáw*; naglašeni *-iw*: *nabíw, skríw, cedíw, bíw, kosíw*; naglašeni *-éw*: *péw, mléw*; naglašeni *-órw*: *žórw, dórw*. Nenaglašena *-ol* in *-il* sta se razvila v ozki *o*: *neésø, pódoø, ozábø, reékoø, pàhnoø, spomànoø, mísloø*; nenaglašeni *-al* je danes zastopan z *-ow*: *deéwøw, obrežúwøw*; nenaglašeni *-ěl* je dal *-eew*: *wídeew, oóteew, kláčeew*. Naglasne in samoglasniške premene pri tem deležniku za ženski in srednji spol v ednini ter dvojninske in množinske oblike bodo prikazane pri pregledu glagolov po glagolskih vrstah. Opisni deležniki in deležniki stanja na *-nl/-t* se razvrščajo podobno kot v knjižnem jeziku; razlike: *zanéšen, pomówžen/pomówzen; uzát, obját, začát; pàhjen, uzigjen, pókjen*.

1.3.2.4 Glagolniki so pogosti; sodijo v okvir samostalniških besed: *žiwléje, tərpléje*.

1.3.4 Glagolske vrste

1.3.4.1 Glagoli na *-am*

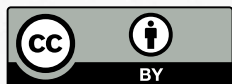
Glagoli te vrste spreminjajo in tvorijo oblike po naslednjem vzorcu: *díəwam, deéwaj -te, deéwat, deéwøw díəwawa dewówo*, dv. *dewówa dewóli*; mn. *dewóli -e; díəwan*; v trozložnicah je naglas nepremičen: *dobíwlam, -aj, -aw, -a*.

1.3.4.2 Glagol na *-im*: *míslim, míslí -telmíslte; míslt, míslø mísla/míslła -o, -i: hòđim, hòđi -te, hòđit, hòđo hòđwa hòđwolhòđtəwo*, dv. *hòđtəwa hòđtəli*; mn. *hòđlíli hòđtəle; cedím, cèđi -te; cèđit, cedíw/cedíəw cedíəwa -o, dv. cedíəwa cedíəli*, mn. *cedíli cedíəle*. Glagoli, ki imajo v nedoločniku naglašeno pripono, v sedanjiku pa osnovo, imajo v deležniku za ženski spol v ednini metatonirani korenski samoglasnik, znan tudi v širšem severnoštajerskem prostoru; že v obliki za srednji spol je lahko naglašena pripona, ki se pred *w* udvoglasí v *íə*, verjetno iz fonetičnih razlogov; ta dvoglasnik je posplošen tudi v dvojnini in množini v obliki za ženski spol, množinska oblika za moški spol pa ima pripono *-i-*. Glagoli z nedoločniško pripono *-ě-* (tudi za šumevci): *wíđim, wíđi; wəđet, wídeew wíđwa -o*; mn. *wíđlíli/wíđéli*. Kratki naglašeni *i > ə* v nedoločniku je verjetno nastal po naliki z glagoli tipa *živeti*: *živím, žíwi -te; žíwəw, žíweew žíweéwa*, dv. ž. sp. *žíweéli*, mn. m. sp. *žíwéli*, ž. sp. *žíweéle; klačím, kláči -te; kláčet, kláčeew klačeéwa kláčeli*.

Pri deležniku na *-l-* se pojavlja odraz za *ě* tudi v nenaglašenem položaju, torej je naglasni umik mlajši, odraz ozki *e* za jat pred zlogom z *-i* v moški množinski obliki je nastal po vokalni harmoniji; ženska dvojninska oblika kaže ali na starejšo s končnim jatom *živěľě* ali pa na posplošitev ene osnove za ženski spol v vseh treh številih.

Glagolski tip *bojím, stojím* ima v deležniku odraz za dolgi, za kratki pa tudi za umičnonaglašeni *a*: *bát, báw hòwa* (skrajšani *o* pred *w*) *bàli, znát, znáw znòwa znàli*.

1.3.4.3 Glagoli na *-jem*: *čújem, čúj; čút, čúw -a*, mn. *čúli -e; pijem, pij; pít/pət, píw -a -olpíəwo*, dv. *píəwa*, ž. sp. *píli*; mn. *píli/pəli píle, zapít; nabíjem, nabíj,*

0.24 *abət, nabíw -a*, dv. *nabíəwa*, ž. sp. *nabili*, mn. *nabili/nabəli*, *nabít*; *poójem*, *pé(j)*; *pèt, péw peéwa -o*, dv. *peéwa peéli*, mn. *péli peéle*; *ščijem, ščilščə; scát, scáw scəwa scáli*, *poscón; spijem, spi; spát, spáw spəwa spáli*, *zaspón; prepisújem, prepisúj*; *prepišúwat, prepišúwow prepišúwəwa prepišúwóli*; *kolínjem; kolínwat, kolínwaw*. Pri glagolih s pripono *-uje/-ova-* je naglašena pripona *-uva*, *nenaglašeni* o lahko onemi.

1.3.4.4 Glagoli na *-em*: *nésem, nəsí -te, nəsí, neésə neésəwa*, mn. *nəsli, zanéšen; mőnzem, mőnzi; mleést nam. mləst, pəmőnžen* (premena *ow > on*); *prádem, prádi; prəst* (umično naglašeni *ə*), *prádo prádli; grəm, jədi/púəj jəditel/púəjte; jət, šəw šwá -ə, šli/šlə šlə šlə; nájdem, nájdi, nájt, nášo, našli* (mlajši naglasni umik); *récem, rēči; rēčt/rēčti, reéko reékwal/rəkwa rəkwo rēkli, rēčen rēčəno; uləčem, uləči; uləčt, uləko, uləčen* (umično naglašeni *-le-* se reducira v *-lə-*); *uzámem, uzəmi -te; uzət, uzáw -a uzáli, uzát; dérem se, dəri se; drít/drət, dəru, odərt* 'objokan'; *páhmem, pahní; pahnə pahnəwa pahnówo, pahnówa, pahnóli*; tako še *mínem, spománem, utáknem; pókmem, pókni; póknt, pókno pókəwa -o, pókni, pókjen* 'počiti'. (Glagoli z nedoločniško pripono *-ni-* imajo v nedoločniku naglas vedno na osnovi, naglašena pripona v deležniku na *-l-* pa se pojavlja v oblikah za srednji spol v ednini ter za oba spola v dvojini in množini, vendar se *i* ne diftongira v *iə* kot *cedíəwo*, pač pa v *ó < á*, verjetno po naliki z glagoli na *-am*, ki tudi premikajo naglas (stari akut); *úərjem, ərji; oórat, oráw orówa oróli, zorón; ríəžem, rēži; reézat, reézew ríəzəwa rezówo*, dv. *rezówa*, mn. *rezóli, ríəzan* (naglasni premik starega akuta v oblikah za srednji spol v ed. ter v dvojinjskih in množinskih oblikah deležnika na *-l*); *bérem, béri; brát, bráw brəwa -o*, mn. *bráli -e, brón; séjem, séj; sjət, sjáw sjəwa sjáli*. Pri glagolih brez nedoločniške pripone se kažejo refleksi mladonaglašanih korenskih samoglasnikov. *Nenaglašeni* nosni *e* se je po raznosnjenju razvil v *e* (*prəst, ləčt, səčt, uprəčt, užət, zəčət, zəpst*), na to kaže danes kratki naglašeni široki *e*, dolgi nosni *e* in dolgi polglasnik pa sta se razvila v dolgi *a* (posebnost podjunščine). Tak *e*-jevski odraz pa se v sklopu *-ləčt-* ne reducira, kot se odraz za *ə* (*uləčt, uləžem* 'leči, ležem', proti *uləčt, uləčem* 'vleči, vlečem'; podobno *drəti > drət, žreti > žrət/žrit*). Glagol *hoteti* ima oblike: *őčem/čətm, núəčem, oóteew oótəwa őtli*.

1.3.4.5 Glagoli na *-m*

Pri brezpriponskih glagolih so znane naslednje oblike: *bət; sm/som si je, sma -ta -ta, -mo -te -o; bədi, -ma, -ta, -mo, -te, bodəč, nisml/čisml/knišm; bəm bəš bə/bəde, bəma -ta -ta, bəmo -te -jo; bīw bwəlbəwa bwəlbəwo, blilbəli bləbəle; bíwši; dát; dām dós dó, dóma -ta -ta, dómo dóte dójə; dēj -te, dáw dówa -o, dāli e, dón; weédet; wíəm, zwej/wədil/wədi, weédeew wíədəwa wíədli; jástljəst; jīəm, jéljėj jételjéjte, jədə jədəwa -o, dv. jədəwa jədli, mn. jədli jədle; (grəm) jíəst, pojíəden, sam. jésti, zjídədi*.

1.4 Prislovi

V prislovnih oblikah so ohranjena tudi starejša sklonila (*-ə, -i*), kazalni zaimsek *sə*, štekanje; deiktični *-j* je izginil.

0.24.1.1 Prislovi prostora odgovarjajo na vprašanje *ké – kàm – ot kòt – do kòt*: *doóma, dáwč, blízu, gòre, nètər, tàntre 'tam', zúnal/zúma, doóle, dərgé, zráwno, ponekòt, inde 'tam', tùtò/štò, tàmlštàm, dúəmo, dòldòw/dòwta, dòwsa, gərl/gərtə, gərsa, sàntər, sàntre, nət̄re, wùn/wùnta, wùse, okù/okúəwo, skəúze, ukré, prúəti, napr̄é, bèk, čr̄iəs, dówčr̄iəs, nagúər, nazdú, ta, tótə, sàm, neékom, tá pa sàm – odáwč, od blízu.*

1.4.2 Prislovi časa odgovarjajo na vprašanje *kadó, kodój – kàk dówgo*: *nàs 'danes', dáwe, zùtra 'jutri', ujùtro 'zjutraj', dopógni, opógni, wodánko* (po pol-dnevu), *popógni, dr̄fəwe, wèčər 'zvečer' in 'večer', ponòči, čósi, wóni, líətos, wìgret/wìgredi, poleéti, ujèsn̄, pozími, zàj/zèj – bərs̄, pəll/pəle, pr̄é, zódñč, na-zódno, nikòl, zmírom, dówgo cájta, dr̄òč/dr̄əč 'zopet', glih zèj, doókler, zgúəda, n̄bárt, wéčbórti, štàm 'zadnjič, pred časom', štàm n̄bárt, enkrát 'nekoč', starjá, mwadjá* (lunine mene).

1.4.3 Prislovi lastnosti odgovarjajo na vprašanja: *kó 'kako', kóde, kàk, kéjko*: *kùp/kòp, ukúpe, ur̄édu, zráwno, tínko* (čúje), *wr̄éčo, fájn, čúдно 'zelo', lèpol l̄əpo, pomóleh, ríhtik r̄iəs̄n̄, bərs̄ dójsti, čúдно dóro, gəsto 'pogosto', tàk, štàk, kàk, tàko 'tako kot', tējko, štējko, mówolmó, ničkaj, kórkéka, nəč, p̄ó 'pol', wéjko, dójsti, tējkokaj, wéjkokaj, neéka, cmówo 'premalo', za àndr̄úgem, neéko 'ne-kako', žiher 'lahko', ukr̄iənc okòwo 'naokoli', post̄əbe* (povedkovnik: *rát róda rójši*).

1.4.4 Prislovi vzroka, namere, učinka so redki: *zakój, zató, zateégad̄el, zawólo.*

1.4.5 Prislov ob glagolu lahko okrepi osnovni pomen glagola ali pomen predpone, lahko je tudi kalk; prislovi so lahko tudi prevzeti: *dów zawázat, dów narát 'poraćunati', dów sádi, se dów díə 'sleče se', d̄urice za dów zàpərti, dów žèt, so záca dów odórli, smo se dów zəzùli; so gòr rezóli, gòr kíđali, gòr ustàni, u kré pr̄ət 'izginiti', 'uničiti se', 'umreti', wùn narét 'izdelati', wùn púcati, vùn šíwati; ml̄əko kùp gré 'se skisa', kùp zwit, cúə kòsit, cúə gl̄ədati, cúə ml̄əšati.*

1.5 Predlogi se po obliki, pomenu in vezanju večinoma ujemajo s knjižnimi. Predlog z zastopa z in iz: z *otrúəcmi, z íwe; zə* zastopa z in iz pred vzglasnima s, š: zə *sekt̄ro, zə súəle*; predlog ž stoji le pred *ŷ < nj*: ž *jó*. Knjižni predlog *k* nastopa le kot *h*: *h noógom, h úri*. Predlog *raz* se veže s tožilnikom: *raz létro, raz pwòh*. Predlog *za* ob nedoločniku izraža modalnost: *za dòbiti, za fúətrati*. Predlog *pri* je v mestniku zaimkov *mi* in *vi* umično naglašen: *pərnas, pərwəs*.

1.6 Členki za vzpostavljanje zveze s sobesedilom, za pomensko in naklonsko barvanje so tipično koroški: *dər 'dobro', kòj, kòr, kùma, tùt, wədal/wíəda, pa, báj 'baje', nè, knè, čè.*

1.7 Medmeti za izražanje človekovega razpoloženja, za zapovedi, prepovedi, posnemanja se po pokrajinah razlikujejo zlasti v kletvicah (slovenskih je bore malo), vabnih klicih in v dogovorjenih velelnicah za živali; tako npr.: *štíja, hàp* (za vola na levo, na desno), *hé nahé 'stoj', həc na həc 'naprej', èj, stàbi 'prestopi'; tibo, bístahər* desno, levo za konja), *jiə 'naprej', húmi jiə 'prestopi naprej'*.

The morphological system of the microdialect of the Carinthian village Ojstrica, belonging to the Podjuna dialect, has preserved a three-number system. Nominal declensions exhibit a generalization of the endings *-ama*, *-om* (Dpl), *-eh*, *-ami*. The neuter gender persists with singular nouns, particularly noncount mass nouns (material, collective and abstract nouns); in the dual or plural, neuter count nouns become feminine or, extended with *-n-* or *-t-*, masculine. In the genitive singular of monosyllabic masculine nouns and of the noun *otrok* the unstressed ending *-u* also occurs. The locative singular has the regular Carinthian ending *-u*, which is sometimes transferred into the instrumental singular by analogy with the adjectival declension; in addition, the locative singular ending *-i*, which is a characteristic of the Styrian dialect, is sometimes found in household names. The immobile and mobile stress types have prevailed in the masculine declension, but the quality of the vowels under retracted stress witnesses of a sometime existence of the mixed stress type: *nūās nōsul/nōsa*. Masculine noun stems ending in *-i*, *-a*, *-o*, *-l* are extended with *-n-* (*-i* alternates with *-ø-*, and *-o* with *-a-*): *Móri Mórna*, *Lūka Lūkana*, *Stánko Stánkana*, *Rúdl Rúdl̄na*. There is no *-ov-* stem lengthening. The second feminine declension has preserved stressed instrumental singular and genitive and instrumental plural endings: *nočjǒ*, *nočǐ* (the former neoacute); generally, however, the stress is retracted: *nōčǐ*. The neuter nouns *wūho*, *père* and *jájce* extend their stem with *-t-* and become feminine in the dual and plural: *wušáta*, *péráta*, *jajcáta*; however, the type *teláta*, *žrebáta* is masculine in the nonsingular.

The instrumental case of the personal pronouns *ti*, *sebe* is *tūābo*, *sūābo*. Neuter gender adjectives have the ending *-e* < *-oje*, *-eje* of the former definite form. The masculine adjectival declension has some specific endings taken over from the pronominal declension: *-iga*, *-em* (also in the instrumental singular), *-eh*, *-em*, *-ema*, *-emi*. – The superlative is formed either periphrastically or by means of *nāj + ti + comparative* or *ti + comparative*. The elative degree for 'very' is *čúđno*: *čúđno líəpa*. The stress development is reflected in vowel alterations: *dǒbər doóra dǒre*, *dǒri* (pl.). Demonstrative pronouns and adverbs are characterized by the *štekanje* phenomenon: *šəti*, *štók*, *štǒ*, *štəm* (/št/ –pronunciation instead of /t/).

The verbal infinitive can be long or short. Only frequently used verbs have the supine form, with a long circumflex vowel: *Grém ml̄əst* – *Ne sm̄iəm mleəst*; *j̄əst* – *jeəst*, *póst* – *pást*, *hcót* – *hcát*, *spót* – *spát*. Only the thematic conjugation is preserved, hence *dóte*, *wíəte*, *j̄iəte*, *bòte*. The stressed singular imperative stem has been carried over to the dual and plural: *nəsi nēsita nēsite*. The vowel reflexes in verbal forms are indicative of the development of the long circumflex and acute, as well as of the shifts of stress; particularly interesting are the stressed forms of the infinitive and of the *l*-participle for all three genders and all three numbers: *deəwat(i)*, *d̄iəwam*, *deəway*, *deəwou d̄iəwawa dewówo*, *dewówa* (masculine dual), *dewóli*; *brət(i)*, *bérem*, *bəri*, *bráu bròwa*, *bráli*; *hòdit(i)*, *hódim*, *hòdi*, *hòdo hódwa hodíəwo*, *hodíəwa* (masculine dual), *hodíəli* (feminine dual), *hodili hodíəle*; *ž̄dwet(i)*, *ž̄iwím*, *ž̄iwi*, *ž̄iweeu ž̄iweéwa ž̄iweéli* (feminine dual), *ž̄iwéli ž̄iweéle*; *j̄əst*, *j̄iəm*, *j̄é*, *j̄iədo j̄ədwa j̄ədwo*, *j̄ədli* (feminine dual), *j̄édli*, *j̄édle*, *grēm j̄əst*, the noun *j̄əsti*, *zj̄ədi*.

The adverbs flaunt certain archaic forms: *tántər*, *sántər*, *tántre*, *sántre*, *inde*, *gərta*, *gər̄sa*, *dówe*, *dr̄iəwe*, *wigret*, *mwadjá*, *starjá*. The following adverbs occur frequently as verbal particles: *dóu*, *gər*, *wùn*, *kúp*, *cúə*, *bèk*. The preposition *z* alternates with the positional variants *zə* and *ž̄* before *s*, *š*, and *j*, respectively. The preposition *raz* still enjoys some use. The Carinthian particle *dər* developed from *dobro*; negation is expressed by means of *ne*, *če*, *kne*.